

Vi bygger broar över klyftor

Bildning

Trygghet

Omsorg

**Liberalernas
budget
2018**

Liberalerna

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Sammanfattning	2
3. Ekonomiska förutsättningar	3
4. Utbildning	4
5. Äldreomsorg, social omsorg och trygghet.....	6
6. Valfrihet och konkurrens	9
7. Bostadsbyggande och stadsutveckling	10
8. Kultur, folkbildning och föreningsliv.....	12
9. Näringsliv.....	14
10. Miljö och hållbarhet	15
11. Infrastruktur och kollektivtrafik	16
12. Kommunala bolag och kommunal organisation	17
13. Investeringar	18
14. Liberalernas uppdrag och satsningar	19
15. Kommunbidrag.....	23
16. Resultaträkning	24
17. Yrkanden.....	25

1. Inledning

Borås är på många sätt en fantastisk stad. Vår stad är byggd av människor som fötts här och flyttat hit. Det är mångfalden som byggt Borås och gett oss både välfärd, kultur och mötesplatser. För oss Liberaler är öppenhet, tolerans och inkludering en självklarhet, det handlar om att investera i en gemensam framtid. Borås växer och det är så det ska vara. Vi måste bli fler för att klara vår framtid, med garanterad välfärd och tillväxt.

I Liberalernas Borås ska alla ha rätt att leva tryggt. Borås ska vara en jämställd stad, där varje medborgare har chansen att förbättra sin situation. Din förmåga, dina ambitioner och dina livsdrömmar ska betyda mer och din bakgrund ska betyda mindre. Kunskap är en enskild människas viktigaste redskap för att växa. Utbildning bryter barriärer och öppnar nya vägar. Det är därför Liberalerna alltid prioriterar skolan.

I Liberalernas Borås ska företagare och entreprenörer mötas av positiva attityder. Bra villkor för företag och företagare skapar tillväxt, fler jobb och förutsättningar för att utveckla kommunen.

Sysselsättning och språk är två nycklar till en sammanhållen stad. Liberalerna tror att båda nycklarna passar i samma lås. Genom att kombinera språkstudier, praktik, snabbspår, inträdesjobb läser vi snabbare upp samhället för den som vill in. När människor får samtala och använda sitt nya språk blir det lättare att lära.

God omsorg är en rättighet för alla som behöver den, oavsett ekonomi. Omsorgen ska präglas av valfrihet för den enskilde och mångfald i utbudet. Den enskildes makt över vardagen måste stärkas.

Liberalerna är ett parti som värnar individens frihet och sociala välfärd. Kommunens uppgift är att underlätta social rörlighet så att individen kan ta sig dit den vill – därför är vi så engagerade av att möjliggöra klassresor. Vår uppfattning är klar – det går att kombinera valfrihet med höga ambitioner i välfärden. Välfärden blir bättre för alla genom att vi ger människor ett större inflytande över välfärdstjänsterna. Det skapar incitament för välfärdsproducenterna att erbjuda tjänster som är anpassade efter människors behov och vilja, inte efter systemet i sig.

Valfriheten i skolan, äldreomsorgen och välfärden i övrigt handlar om att individer i grunden är rationella och vet vad de själva vill och behöver. Rätten att välja skola är i själva verket en fråga om social rörlighet. Inget har cementerat segregation på samma sätt som anvisade skolor utan valfrihet. Rätten att välja omfattar alla, och syftar till att ge alla elever och föräldrar möjligheten att styra sin framtid. Vi vill gärna se fler friskolor i Borås. Men vi säger nej till fler religiösa friskolor.

Inom äldreomsorgen betraktas de äldre ofta som ett kollektiv. Det är dags att ändra det synsättet och se till individerna istället. Vi är övertygande om att viljan att bestämma själv inte blir mindre med stigande ålder, kanske till och med starkare. Vi fortsätter driva frågor om valfrihet i hemtjänsten, om fler utförare av våra vård- och omsorgsboende och fler slags boendeformer för äldre.

2. Sammanfattning

Liberalerna i Borås lägger en stram budget med fokus på kärnan i välfärden.

Vi föreslår ett resultat på 125 miljoner kronor som ligger i linje med stadens finansiella målsättning och investeringar på 644 miljoner.

All verksamhet går att effektiviseras, så även kommunal verksamhet. Liberalerna föreslår att nämnder och styrelser, efter kompensation för löne-, kostnads- och volymökning får i uppdrag att effektivisera sin verksamhet.

Alla nämnder och styrelser får en ramtilldelning som ligger på 99 % av den beräknade ramen. Undantag är Stadsrevisionen, Valnämnden och föreningsbidragen.

Utöver ramförstärkningarna har Liberalerna tack vare föreslagna effektiviseringarna 127 mnkr att satsa på kvalitetshöjande åtgärder. Åtgärder som direkt ska märkas för våra medborgare och vår personal. I Liberalernas budget för 2018 prioriterar vi en bättre skola, en väl fungerande äldreomsorg och trygghetsskapande åtgärder!

Vår största satsning sker på grundskolan med 35 miljoner kronor. Vi förstärker förskolan med 23 miljoner och Gymnasie- och Vuxenutbildningsnämnden med 14 miljoner. Sociala omsorgsnämnden förstärks med 13 miljoner och äldreomsorgen förstärks med 15 miljoner.

Bostadsbyggandet hämmas av att Borås Stad inte utnyttjar de resurser vi har till förfogande för att bygga. Vi föreslår att de kommunala bostadsbolagen slås samman vilket skulle förbättra förutsättningarna för byggnation i hela kommunen. Vidare vill vi att ombildning till bostadsrätter ska erbjudas inom allmännyttan. Utvecklingen av staden ska fortsätta genom bland annat utvecklingsplaner för Södra Torget och Stora Torget tas fram tillsammans med näringslivet.

Valfriheten i välfärden ska förbättras. Konkurrens är en viktig del i kvalitetsutvecklingen av välfärden och valfrihet krävs för att kommuninvånarna ska vara nöjda. LOV ska införas för LSS-boenden och vård- och omsorgsboenden.

Borås Stads företagsklimat måste förbättras. Liberalerna vill utveckla ett servicecenter för företagen. Vi vill också genomföra en extern utvärdering av kommunens näringslivspolitiska arbete.

3. Ekonomiska förutsättningar

Grundläggande för en god ekonomi är en tydlig ledning som skapar stabila ekonomiska förutsättningar över tid. En stabil ekonomi är grunden för välfungerande kommunal verksamhet.

Borås Stad har fastställt ett mål avseende resultatnivån för varje år. Det uppgår till två till tre procent av kommunbidrag och generella statsbidrag. Målet är viktigt för att fortsatt upprätthålla en god ekonomi. Liberalerna föreslår ett resultat på 125 mnkr.

Borås Stad omsätter årligen drygt sex miljarder kronor och inom den summan är vår uppfattning att omfördelningar kan göras. All verksamhet går att effektiviseras – så även kommunal verksamhet. Därför föreslår vi att nämnder och styrelser ska, efter kompensation för löne-, kostnads- och volymökningar, effektivisera sin verksamhet. Vi föreslår att nämnderna får 99 % av sitt totala kommunbidrag.

Serviceämnden ger vi ett resultatkrav på 10 mnkr och Lokalförsörjningsämnden ska sänka kostnaderna för övriga fastigheter med 5 mnkr.

De kommande åren förändras den demografiska situationen. Ett exempel är det ökande elevunderlaget inom gymnasieskolan, där kullarna under många år varit mindre men nu har det vänt och volymerna växer. Andelen äldre blir allt fler och migrationen gör att eleverna i för- och grundskola blir fler än tidigare beräknat. Det kräver stora investeringar från Borås Stads sida och därför föreslår vi nettoinvesteringar på 644 mnkr.

Kommunala lokaler och fastigheter som inte nyttjas för kommunal verksamhet ska säljas. Likaså ska mark och fastigheter som inte ligger innanför kommunens gränser säljas.

4. Utbildning

Friheten att skapa eller förändra sitt liv börjar med kunskap. Utbildning bryter barriärer, öppnar nya vägar och stärker den enskildas förmåga att fatta egna självständiga beslut. Vi vill att alla ska kunna utvecklas och nå så långt det bara är möjligt. Vi har höga förväntningar på alla elever.

Förskola

Inget är viktigare än en bra start. Det ger alla större chanser att lyckas senare i livet och utjämnar livschanser mellan barn med olika bakgrund. Därför måste förskolan vara lättillgänglig för alla och ha ett lärande perspektiv. Förskolan ska erbjuda barn en trygg omsorg och är viktig för att stimulera barns utveckling. Liberalerna satsar 23 miljoner kronor på en kvalitetsförstärkning av förskolan.

Nya förskolor är en av de viktigaste frågorna för att Borås ska klara den befolkningstillväxt som sker, en stor del av investeringsbudgeten går därför till nya förskolor. Men Liberalerna efterlyser en större kreativitet när det gäller utbyggnaden av förskolor. Ombyggnad av äldre lokaler, samordna med bostäder, vård- och omsorgsboende eller varför inte på toppen av ett kontorshus i centrala Borås.

Det finns flera olika slags inriktningar inom förskolan som vi skulle välkomna i Borås. Vi vill se andra driftsformer än kommunala och vi vill att det aktivt uppmuntras med alternativ pedagogik. I expansionen av förskolan kan de fristående förskolorna bidra med både fler avdelningar och med nytänkande och alternativ pedagogik.

Viared växer och är idag ett område med många arbetsplatser. Än fler arbetsplatser etableras i takt med att området byggs ut. Förskolor behöver finnas på olika områden i kommunen och Liberalerna föreslår nu att utreda behovet av en förskola på Viareds industriområde.

Grundskola

Allt börjar i skolan. Liberalerna vill ha en skola där kunskapen står i fokus. En riktigt bra skola med arbetsro är grunden för att varenda elev ska få de kunskaper som behövs för att nå sina drömmar. Liberalerna satsar 35 miljoner på att förstärka kvaliteten i skolan och skapa bättre förutsättningar för rektorers och lärares kompetens- och löneutveckling samt för rekrytering av behöriga lärare. I Liberalernas Borås undervisas våra elever endast av behöriga lärare.

Engelbrektskolan behöver byggas ut för att klara både kommande volymökning och det reella elevantalet som idag finns på skolan. Liberalerna konstaterar att Engelbrektskolan är en attraktiv skola för många och föreslår därför en utbyggnad så att skolan ska kunna ta emot ännu fler elever. Lokalförvaltningsnämnden ges ett uppdrag att i samverkan med Grundskolenämnden ta fram en förstudie för Engelbrektskolans utbyggnad.

Elevunderlaget växer i Borås och inom några år finns det behov av minst en ny grundskola. Liberalerna föreslår därför att Grundskolenämnden i samverkan med Lokalförvaltningsnämnden ska påbörja planeringen för en ny grundskola i Borås.

För att eleverna tidigt ska få förståelse för arbetslivet och få prova vad de är intresserade att arbeta med framöver vill Liberalerna att det ska finnas goda möjligheter till prao. Det behöver inte innebära prao på företag eller offentliga verksamheter för alla, utan möjligheten ska också finnas att praoa på gymnasiet program för att skaffa sig en bättre bild av vad de olika programmen har att erbjuda. Grundskolenämnden och Gymnasie- och Vuxenutbildningsnämnden uppdras samverka för att utveckla praoverksamheten.

Internationella Engelska Skolan har många barn i kö och uppnår mycket goda resultat. Borås Stad ska samverka med IES i lokalfrågor och se positivt på möjligheter för skolan att expandera.

Gymnasieskola

Fler elever ska klara gymnasiet, utan sänkta krav. Ett gymnasium med hög kvalitet ger elever en chans att utvecklas och öppnar nya vägar i livet. Det är också en förutsättning för att Sverige ska kunna behålla sin konkurrenskraft mot omvärlden. Liberalerna vill stärka de redan idag mycket framgångsrika gymnasieutbildningarna i Borås. Liberalerna satsar 14 miljoner på att förstärka nämnden. Däri ingår bland annat fler förstelärare och stöd till elever med särskilda behov.

Bäckängsgymnasiet har renoverats och byggts till med ökad matsalyta och ett modernt bibliotek. Det är dock inte tillräckligt för att klara dagens situation. Trots de tidigare sjunkande elevkullarna inom gymnasiet har Bäckängsgymnasiet de senaste åren fått en mycket kraftig ökning av elevantalet. Liberalerna vill att de planer som finns på en utbyggnad av Bäckängsgymnasiet lyfts fram för ny prövning. Det skulle göra att skolan klarar av att hantera den volym som kommer att finnas på skolan de kommande åren. Bäckängsgymnasiet behöver upprustade moderna idrottshallar, minst fyra fullstora lektionssalar, grupprum med mera.

Stödverksamheten för unga med autism och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som ryms på Sven Eriksongymnasiet är viktig av flera skäl. Det är en vinst för eleverna att slippa flytta till andra städer. Verksamheten har tyvärr ännu inte pedagoger och undervisning i alla ämnen, därför föreslår Liberalerna en utveckling av verksamheten. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har äskat 3 900 tkr, vilket är den summa som Liberalerna avsätter för detta ändamål.

Det finns ytterligare möjligheter att stärka gymnasieutbildningen inom e-handel och logistik. Vi vill inrätta en spetsutbildning med riksintag inom just de ämnena då det är kompetenser som vid upprepade tillfällen har efterfrågats av näringslivet samt som vi är mycket kunnig inom i Borås. En sådan utbildning i Borås ger eleverna goda möjligheter till praktik och arbete, samtidigt som det stärker Borås ställning som nav för logistik och föregångare inom e-handel. Utbildningen ska ges i samverkan med högskolan.

Vuxenutbildning

Mer vuxenutbildning för fler chanser i livet! Varje människa ska ha så goda förutsättningar som möjligt att utveckla sina kunskaper och färdigheter under hela livet. Därför krävs inte bara en bra skola för barn och ungdomar utan också en väl utvecklad vuxenutbildning. Fler måste få möjlighet att omskola sig eller förbättra sina grundkunskaper. På så sätt får fler personer fler chanser i livet.

Yrkeshögskolan, som sorteras under vuxenutbildningen, är en verksamhet som ger mycket goda förutsättningar för arbete inom specifika yrken. Liberalerna i Borås vill stärka och utveckla denna skolform att omfatta fler områden. Vi liberaler vill att Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med lämpliga aktörer arbeta fram en målbild/viljeinriktning med Borås Yrkeshögskola.

Svenska för invandrare (Sfi) är en avgörande del i integrationsarbetet. Ett varierat utbud, anpassat efter elevernas mycket skiftande förutsättningar, ska tillhandahållas. För dem som har en

akademisk examen från hemlandet ska det finnas snabbspår som gör att eleverna snabbt kan komma ut i relevant yrkes- och språkpraktik som syftar till att eleven så snart som möjligt kan etablera sig på den ordinarie arbetsmarknaden.

Den kommunala Sfi-utbildningen har långa köer och Liberalerna välkomnar att Studieförbundet Vuxenskolan har startat Sfi-utbildning i Borås genom sin folkhögskola Alma. För att minska köerna föreslår vi att Borås Stad ska samarbeta med de fristående aktörerna, bland annat Folkhögskolan Alma. Att korta köerna till Sfi är angeläget eftersom det är viktigt för integrationen att de som kommit till Sverige snabbt kan lära sig språket och komma ut i arbete och bli en del av det svenska samhället. Sfi-undervisningen ska vara flexibel, därför vill Liberalerna att vuxenutbildningen fortsatt ska erbjuda Sfi på kvällstid.

5. Äldreomsorg, social omsorg och trygghet

Äldreomsorg

Äldreomsorgen ska vara individfokuserad och verka för individuellt anpassade lösningar som tillfredsställer de mycket varierande behov som de äldre har. Dagens äldre, och kanske särskilt morgondagens, kommer att vara friskare betydligt längre upp i åren och omsorgen kommer att behöva erbjuda andra slags lösningar än dem som finns idag. Bland annat ser vi behov av olika boendeformer men också av ett synsätt som fokuserar mer på vad den äldre kan istället för på vilka svårigheter som finns.

För att vården ska vara individanpassad krävs att den äldre har inflytande över biståndsbedömningen och över välfärdens utförande. För Liberalerna är det viktigt att kommunen har en lyssnande inställning till de äldre som är inom omsorgen och det är viktigt att de äldre och biståndsbedömarna kan bygga relationer där de äldre får inflytande över besluten om omsorgen. Bemötandefrågorna ska vara prioriterade för äldreomsorgens personal

Några av Borås Stads vård- och omsorgsboenden håller inte måttet sett till de krav som idag kan ställas. Boendena är inte heller i alla lägen lokaliserade på ett bra sätt inom kommunen. Liberalerna föreslår att Borås Stad ska stänga ett eller två vård- och omsorgsboenden som inte håller måttet och bygga ett nytt, större, boende. Genom att upphandla drift av ett nytt boende kan olika företag tävla inte bara om drift utan också om byggnation.

Vi vill att en privat utförare av äldreomsorg bygger ett boende som kommunen sedan kan skriva avtal med. De privata utförarna har konceptboenden som byggs över hela landet vilket gör investeringskostnaden lägre. Inom ramen för LOV står det de privata fritt att bygga vård- och omsorgsboenden i Borås.

Vid byggnation av förskolor och äldreboenden bör samlokaliseringar övervägas. Genom samlokaliseringar kan faciliteter utnyttjas gemensamt samtidigt som lokalerna får liv hela dygnet. Det finns också fördelar om möten kan ske mellan generationerna. En annan metod som prövats i bland annat Nederländerna är att studenter får bo gratis om de umgås med äldre 30 timmar i

månaden. Att samlokalisera studentboende och äldreboende är en fråga som borde prövas också i Borås.

Borås Stad behöver fler trygghetsboenden, som är ett bra boende för äldre som vill ha aktiviteter och ett boende med social gemenskap. De kommunala bostadsbolagen har tydliga direktiv om att bygga trygghetsbostäder och bolagen kommer att följas upp i kommande årsredovisningar. Det är angeläget att trygghetsboenden byggs eftersom det skapar fler boendialternativ för äldre.

Vi vill att hemtjänstens kunder ska kunna få mat lagad i hemmet. Det är en reform som handlar om livskvalitet och livsglädje. På samma sätt som vi kan laga en god bit mat hemma ska hemtjänstens kunder kunna få samma goda mat tillagad i sitt eget hem, kryddad och tillagad efter eget tycke och smak. Liberalerna ser att det finns möjligheter att utveckla kommunens arbete, men också att ta hjälp av de privata företag som levererar mat, för att fler äldre ska kunna få hemlagad mat.

Inom omsorgen vill vi att maten ska tillagas så nära där den ska ätas som möjligt, och helst tillsammans med de som ska äta den. I äldre- och funktionsnedsättningsomsorgen finns möjligheter för personalen att bjuda in de boende att vara med och laga maten. Det har potential att bli en händelse som förgyller vardagen. God och näringsrik mat samt trivsamma måltider är framförallt en fråga om värdighet och livskvalitet, men det är också viktigt för att förebygga undernäring och för att medicinska behandlingar ska få avsedd effekt.

För att Borås stad skall vara en attraktiv arbetsgivare för personal på vård- och omsorgsboenden och inom hemtjänsten bör villkoren förändras. Den personalomsättning och de sjukskrivningstal som varit de senaste åren måste brytas. Personal skall ha en längre framförhållning av sina scheman än de 4 veckor de nu har. Detta för att de skall kunna planera sina privata liv i större omfattning. Ett större inflytande över schemalagningen bör införas. Arbetet skall planeras så långt ut i organisationen som möjligt. Gärna mindre självstyrande enheter. Allt detta för att våra äldre skall få en bättre kvalitet i sin omsorg. Vi Liberaler är övertygade om att när personalen trivs, kan i ökad omfattning planera sina liv och känna ett större inflytande över sin arbetssituation så genererar detta en högre kvalitet på omsorgen. Mindre personalomsättning och sjukskrivningar ger också ett lägre tal över hur många de med vård i hemmet möter under en 14 dagars period.

Vi vill att en utredning tillsätts för att utvärdera det planeringsverktyg kommunen använder inom äldreomsorgen och sociala omsorgen samt effekten av att införa rätten till heltid och borttagandet av delade turer.

Social omsorg

Liberalerna har länge pratat om "Det glömda Sverige". Det handlar om de människor som är mest utsatta i samhället, det vill säga personer med psykiska eller fysiska funktionsnedsättningar, barn som far illa, personer som hamnat i ett missbruk, hemlösa med flera.

Borås ska vara en tillgänglig kommun för alla sina invånare. Funktionsnedsatta personer har rätt till den offentliga välfärden på samma sätt som övriga invånare, vilket bland annat ställer krav på tillgänglighetsanpassningar av kultur och annan rekreation. De funktionsnedsatta ska ha en så stor individuell frihet som möjligt och därför är det mycket viktigt att lagen om valfrihet även omfattar denna grupp.

Fler LSS-boenden behövs och det ska finnas nischade boenden samt boenden för olika åldrar. Lagen om valfrihet ska gälla även för LSS-boenden.

Rätten till personlig assistans är under diskussion och riskerar att urholkas genom hårdare krav. Det är av stor vikt att Borås Stad fullgör sina skyldigheter och inte försämrar för de mest utsatta i vårt samhälle.

Familjecentraler samlar olika kompetenser inom sjukvård, socialtjänst och förebyggande arbete. Centralerna är en samverkan mellan kommun och region. Vi vill att fler familjecentraler etableras i Borås.

Missbrukare och andra socialt utsatta behöver vid hög ålder en särskild omsorg, en omsorg som kanske inte kan tillgodoses på ett vanligt vård- och omsorgsboende. Det kan krävas en avdelning med en delvis annan kompetens än vad som idag finns på vård- och omsorgsboenden.

I Borås ska ingen sakna tak över huvudet. Liberalerna vill se över behovet av ytterligare ett härbärge. Vidare vill vi ha generösare öppettider.

Trygghet

Vi är ett av de länder i Europa som har lägst polistäthet. Polisen har fått svårt att klara närvaron i hela Sverige och många utsatta bostadsområden har blivit otrugga.

Det tar tid att utbilda fler poliser. Därför vill vi att ordningsvakter/trygghetsvakter anställs. De kommunala trygghetsvakterna ska samverka med polisen och bidra till trygghet på gator och torg. Trygghetsvakterna skulle fungera ungefär som ordningsvakter, men i stället för att bara vara kopplad till affärskomplex eller krogmiljö, skulle trygghetsvakterna befinna sig ute på kommunens gator och torg. Våra utsatta områden ska prioriteras.

Skjutningar, droghandel och kriminalitet har under några år plågat vissa bostadsområden i Borås. Det är i första hand en polisiär fråga, men kommunens ansvar för det förebyggande arbetet behöver uppenbart utvecklas. Tills staten ser till att det finns tillräckligt antal poliser som kan jobba ute på fältet vill Liberalerna anställa kommunala ordningsvakter för att upprätthålla ordningen och öka tryggheten. Det krävs även en mängd andra åtgärder som handlar om allt ifrån sysselsättning, utbildning, belysning, trygghetsvandringar och fritidsgårdar. Liberalerna förslår att stadsdelsråd inrättas på Norrby, Hässleholmen, Hulta och Sjöbo. Målet med stadsdelsråd är att öka inflytandet, samhörigheten och tryggheten hos invånarna i Borås Stad samt ta tillvara den ideella kraft som finns i civilsamhället.

Kommunala trygghetsvakter kan aldrig, och ska aldrig, ersätta poliser och det här är ingen långsiktig lösning. Men det är en lösning fram tills att det finns fler poliser på plats och en lösning som trots allt kan innebära en ökad trygghet för människor i Borås kommun. Idag är poliser en bristvara och i grunden behöver staten se till att fler vill bli poliser och att färre lämnar yrket.

Hederskulturen är komplex och visar sig på olika sätt. Alltifrån förbud för en ung flicka att umgås med vem hon vill till våld, hot, tvångs- och barnäktenskap och även mord. Det hedersrelaterade våldet och förtrycket kan således vara både rått, brutalt och kränkande för enskilda. Hedersförtryck kan också gälla HBTQ-personer. Det är således inte bara en jämställdhetsfråga utan också en fråga om grundläggande mänskliga rättigheter. Borås Stad ska inte acceptera hedersrelaterat våld och förtryck, lika lite som vi accepterar annat våld och förtryck.

Arbetet för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck får inte nedprioriteras bara för att det är ett svårt och kanske i vissa delar ett kontroversiellt arbete. Liberalerna prioriterar frågan och vill att en kartläggning hur många det finns som riskerar att utsättas för hedersvåld och förtryck görs inom skolan snarast. Vidare vill Liberalerna att frågan tas upp i det årliga Valfärdsbokslutet, att en telefonlinje inrättas dit oroliga kan ringa samt att aktuell personal inom kommunen snarast får möjlighet att ta del av utbildning som finns på nätet. På sikt ska en mer genomarbetad plan för arbetet mot hedersrelaterat våld- och förtryck tas fram.

Det är viktigt att kunskapen om HBTQ-personers situation och villkor finns inom kommunal verksamhet. För det finns två skäl. Dels för att personer som arbetar inom kommunen och som hör till gruppen HBTQ-personer ska kunna känna sig välkomna och våga vara den hen är och inte behöva låtsas vara någon annan. Dels för att anställda som möter medborgarna i kommunen ska kunna ha ett korrekt bemötande. Alla anställda bör ta del av utbildning i HBTQ.

6. Valfrihet och konkurrens

Borås stad har redan 2009 tagit beslut om att införa LOV inom hemtjänst. Alla utförare ska behandlas lika i systemet och ges så lika förutsättningar som möjligt. Verksamhet i egen regi får inte behandlas annorlunda än externa utförare.

Det är hög tid att ersättningen för hemtjänst fastställs utifrån kommunens kostnader, vilket gör att kommunen inte riskerar att bryta mot lagen gällande konkurrensneutralitet.

Kommunen har två olika roller i ett valfrihetssystem. Å ena sidan är kommunen ansvarig och ska bestämma värdet på tjänsten, godkänna utförare och sluta avtal samt ansvara för uppföljning och utvärdering. Å andra sidan är kommunen också en av utförarna av tjänster och ska uppfylla samma krav som gäller för externa utförare.

Lagen om valfrihet (LOV) ska inte bara gälla hemtjänsten utan även på våra vård- och omsorgsboenden. Det ger riktig valfrihet för de äldre som står inför att flytta in på ett äldreboende. Vi vill att det, förutom kommunen, ska finnas flera olika huvudmän för olika äldreboenden som

de äldre kan välja mellan. Sådana huvudmän kan vara företag, men det kan också vara kooperativ, ideella föreningar, stiftelser och liknande. Ytterligare ett vård- och omsorgsboende ska läggas ut på entreprenad, och privata utförare får gärna bygga egna boenden.

LOV inom hela äldreomsorgen ger den äldre verklig valfrihet och makt över sitt liv. Inom hemtjänsten finns möjlighet att välja annan utförare än kommunen, och för oss är det självklart att samma möjlighet ska finnas även vid val av äldreboende.

Inom hemtjänsten finns totalt cirka 2000 äldre, varav cirka 750 har upp till tio timmars hjälp i månaden. Det gäller till största delen hjälp med matdistribution och städning. Liberalerna vill att denna tjänst i första hand ska erbjudas via befintliga privata aktörer. Idag finns städ- och servicetjänster väl utbyggt med hjälp av RUT-avdraget samtidigt som möjligheterna att få mat levererad hem växer ständigt. Vi vill att de äldre i möjligaste mån ska använda sig av dessa tjänster vilket skulle frigöra resurser inom hemtjänsten. Självfallet måste det säkerställas att det finns system som gör att detta blir enkelt för de äldre. Genom att använda RUT-tjänster får den äldre full bestämmanderätt över vad de vill ha hjälp med. Vård- och Äldrenämnden uppdras utreda förutsättningarna för att i första hand anvisa äldre med behov av hjälp med städ, mat och annan service till privata företag.

Kommunen ska se till att det finns flera olika utförare av LSS-boenden. Även på detta område finns det flera fördelar med olika utförare av verksamheten, bland annat olika inriktningar, föräldrakooperativ med mera. Valfriheten ska omfatta alla, även de funktionsnedsatta! LOV ska införas.

Det fria skolvalet är en garant för att skolorna är i ständig utveckling och vässar sig för att kunna attrahera elever. Liberalerna välkomnar fler fristående skolor till Borås. Det fria skolvalet ger en bra möjlighet att bryta segregationen, men det kräver att alla föräldrar och elever gör medvetna val. Vi vill att Borås Stad på ett tydligare och mer offensivt sätt ska informera om skolvalet och vilka möjligheter det ger.

7. Bostadsbyggande och stadsutveckling

Utvecklingen av Borås är en fråga som Liberalerna brinner för. Vi har bland annat föreslagit bostäder på Viskaholm/Västerbro, vilket nu förverkligas, och att en förtätningsstrategi tas fram för att visa på hur vi kan förtäta stadskärnan i enlighet med den fastställda visionen. Det är enligt vår mening angeläget att staden Borås fortsätter utvecklingen till en moderna och attraktiv stad. Borås ska gå från att vara en stor småstad till en liten storstad. För det finns goda förutsättningar, ett bra restaurang- och nattliv, en levande stadskärna, högskolan, Simonsland samt de kulturella evenemangen, till exempel skulpturbiennalen och No Limit.

Vi vill att Borås ska utvecklas som stad på ett sätt som är arkitektoniskt tilltalande därför föreslår Liberalerna att en arkitektävling skall genomföras angående Gässlösa-området för att skapa en stadsdel som inspireras av framtidshopp och framtidstro.

Bostadsbyggandet är kringgärdat av en mängd hinder vilket gör att bland annat planprocesserna kan ta mycket lång tid i vissa fall. Samhällsbyggnadsnämnden gör ett gott ekonomiskt resultat och som en följd av detta bör planprocesserna kunna effektiviseras. Nämnden bör därför i betydligt högre grad anställa eller ta in konsulter för att hantera fler planer på kortare tid.

Liberalerna vill förtäta Sjöbo och bygga samman området med det planerade bostadsområdet på Nordskogen vilken kan ge många bostäder. Området har goda kommunikationer och kan till och med kollektivtrafikförsörjas med järnväg.

Det finns möjligheter för de fyra mindre kommunala bostadsbolagen att bygga på egen mark med färdiga detaljplaner. Tyvärr driver inte bolagens styrelser på arbetet i den takt som krävs. Liberalerna har tillsammans med övriga borgerliga partier presenterat planer på knappt 400 bostäder i kommunens tätorter utanför Borås. Vi föreslår att de kommunala bostadsbolagen läggs samman med AB Bostäder.

Markanvisningstävlingar skapar incitament för nytänkande och ska användas mer då kan olika arkitektoniska stilar brytas mot varandra, byggnadsmetoder prövas och olika fastighetsägare och byggherrar får chansen.

Bostadssegregationen skapar ett stort utanförskap. Liberalerna förordar en varierad bostadsbebyggelse med blandningar av hyresrätter, villor och bostadsrätter. Variationen ska också innebära att bostäder för både äldre och yngre byggs inom samma område. Ett varierat område skapar trygghet och stabilitet över tid och utanförskap motverkas. De kommunala bostadsbolagen ska om intresse finns hos hyresgästerna erbjuda dem omvandling till bostadsrätter. Syftet är att möjliggöra boendekarriärer och skapa blandade upplåtelseformer.

Trygghetsbostäder är mycket viktiga. Det skapas positiva flyttkedjor genom attraktiva trygghetsbostäder som gör det lockande för fler äldre att sälja villan eller den stora lägenheten och istället flytta till en tillgänglig bostad med social gemenskap.

Samlokalisering av kommunala lokaler och bostäder främjar ett effektivt nyttjande av mark. I Borås pågår och planeras en stor utbyggnation av lokaler för förskolan. Liberalerna ser positivt på att samlokalisera förskolor med vård- och omsorgsboenden och med trygghetsboenden. Gemensamma faciliteter kan nyttjas och området kan bli levande under en större del av dygnet än om det bara finns en förskola.

Liberalerna ser gärna att fler bostäder byggs i sjönära lägen. Strandskyddsreglerna är alltför begränsande och inkräktar i vissa fall gravt på den privata äganderätten. Vi vill att kommunen blir generösare med strandskyddsdispenser och planerar för sjönära bostadsbyggnation där så är möjligt, efterfrågan finns och kommunen har markinnehav.

Södra Torget är en pärla, en oslipad diamant som med rätt åtgärder kan bli Borås vackraste plats. Tyvärr är torget idag en uppställningsplats för bussar. Vi vill att busstrafiken flyttas från torget. Då skulle torget kunna användas för marknader och andra evenemang.

Borås centrum ska vara en levande stadskärna, och det förpliktigar att leva upp till priset "Årets stadskärna" som Borås vann 2011. Vi måste fortsätta utveckla stadskärnan och en viktig fråga är parkeringssituationen. Vi vill att det byggs fler P-hus, så att stadskärnan blir tillgängligare för de bilburna besökarna. Nya P-hus byggs med fördel just utanför cityringen vilket gör dem lätt och snabbt tillgängliga.

För att stärka centrum och öka attraktionskraften på Södra Torget och Stora Torget vill Liberalerna att kommunen tillsammans med näringsidkare och fastighetsägare tar fram en utvecklingsplan för torgen. Genom samverkan kan vi stärka torgen som attraktiva delar i staden, bland annat genom arrangemang. Kommunstyrelsen uppdras att tillsammans med näringslivet och fastighetsägarna ta fram en utvecklingsplan för Södra Torget och Stora Torget.

8. Kultur, folkbildning och föreningsliv

Kultur

Vi liberaler vill växla upp Borås som ett kulturellt nav. Vi vet att kultur bygger broar mellan människor och blir kittet som förenar och som också förhindrar utanförskap. Under senare år har Liberalerna med kraft skapat nya förutsättningar för ett rikare kulturutbud i Borås. Genom samlade krafter har vi lyckats få Borås kulturutbud att blomstra och bli starkt profilskapande för staden, till glädje för alla boråsare men också för den växande skaran av entusiastiska turister.

Vi ser en utmaning i att skapa grogrund för ett levande kulturliv inom alla våra institutioner i Borås Stad. Särskilt när det gäller barn och ungas rätt att få kulturell mångfald, tar vi ett särskilt ansvar. Vi vet att om vi tidigt kan attrahera unga människor till kulturens olika verksamheter, är möjligheten större att få följa dem högre upp i åldrarna som kulturpublik. Därför arbetar vi också målmedvetet för att utveckla den nya Kulturskolan.

Med alltför blygsamma publiksiffror för Borås Stadsteater, men även för Borås Konstmuseum, vill Liberalerna skapa förutsättningar för ett mer mångsidigt, variationsrikt och spännande kulturutbud. Vårt mål är att öka attraktionskraften för hela Kulturhuset och inbjuda fler att upptäcka verksamheterna.

Annelundsparken har möjlighet att bli en öppen och levande skulpturpark. Parkens kuperade karaktär inbjuder att arbeta med olika spännande lösningar. Inte minst i kombination med blommor och växtlighet. Parken kan bli ett attraktivt tillskott i stadens skulpturbiennial men också som enskilt promenad och utflyktsmål.

Vi liberaler vill öka samarbetet med Västra Götalandsregionen och Regionteater Väst med en mer uttalad satsning och profil för dansscenen i Borås. Med ett starkare samarbete med Kulturskolan och Borås Stadsteater skulle det innebära att fler får en naturlig kontakt med scenkonsten dans i tidig ålder. En satsning som innebär att alla barn i Borås skolor ska se minst en föreställning per år.

Borås Textilmuseum ska utvecklas till ett nationellt museum för textil samtidskonst. Genom en nationell satsning innebär det att Textilmuseet också skulle få ett riksintresse att bevara och utveckla den textila traditionen i Sverige.

Ramnaparken och dess kulturhistoriska byggnader bör bli en större attraktion i Borås. En strategisk flerårsplan med utvecklingsåtgärder ska tas fram. Med ett starkare fokus på områdets kulturhistoriska värden skapas också kunskap och bildning för kommande generationer.

Folkbildning

Studieförbunden i Borås gör ett stort och viktigt arbete. Studieförbundens uppgift är bland annat att ge redskap åt människor att förändra sin livssituation, utjämna bildningsklyftor samt bredda människors intresse för och deltagande i kulturlivet.

Även inom integrationsarbetet utgör studieförbunden viktiga samverkansparter för att klara utbildningen och introduktionen av de nyanlända. Studieförbundens arbete med bland annat Sfi är ett viktigt komplement till det arbete som utförs i Borås Stad. Men studieförbunden gör mer! Bland annat arbetar de med svenska innan de asylsökande fått tillgång till Sfi, de har språkcaféer och språkträning i vardagen.

Studieförbundens arbete ger mycket för pengarna. En satsad krona på Studieförbunden ger fyra tillbaka, det är väl satsade skattekrönor. Liberalerna satsar 1 000 tkr extra till verksamheten inom studieförbunden.

Föreningslivet

Liberalerna anser att föreningars och andra idéburna organisationers verksamhet ska tas tillvara i samhällsbyggandet. Liberalerna har varit pådrivande i att ta fram en överenskommelse mellan kommunen och idéburna organisationer. **Överenskommelsen** tjänar som plattform för att ta fram avtal eller överenskommelser med enskilda organisationer med just deras verksamhet som grund.

Ett exempel på ett sådant avtal kan vara ett Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP). Ett sådant partnerskap kan ingås under vissa förutsättningar bland annat måste den tjänst som partnerskapet innebär inte kunna konkurreras ut. Borås Stad har fattat beslut att om villkoren är uppfyllda så kan sådana IOP komma till stånd. Ett antal IOP har redan tagits fram. Liberalerna kommer att fortsätta driva på att föreningslivets resurser tas tillvara. En uppföljning vad resultatet har blivit måste också göras.

Ungdomsidrotten är en viktig del i inte bara en god hälsa utan också en del i en social gemenskap. Inom idrotten möts olika grupper, från olika bostadsområden och med olika ekonomiska förutsättningar. Tyvärr har flickidrotten inte samma möjligheter som pojkidrotten och det är ett förhållande som Liberalerna vill ändra på. Det handlar inte bara om ekonomi utan också om fördelning av halltider och annat stöd.

Det är en viktig jämställdhetsfråga att det stöd vi ger till föreningslivet bidrar till ökad jämställdhet i föreningarna. Det handlar om fördelningen av till exempel halltider. Fritids- och Folkhälsönämnden behöver kontinuerligt följa hur föreningsstöden påverkar bland annat integrationen.

9. Näringsliv

”Värna de välståndsskapande krafterna” - så uttryckte folkpartiledaren Bertil Ohlin grunderna för den liberala näringslivspolitik. Det handlar inte om att ge företagen särskilda stöd eller bidrag eller bistå dem på annat sätt. Det handlar om att ge dem goda förutsättningar för att driva sitt företagande utan inblandning av det offentliga. Att värna de välståndsskapande krafterna innebär att skapa ett gott företagsklimat, där nya företag kan startas och där gamla företag expanderar.

I den kommunala näringslivspolitik ingår att tillhandahålla lämpliga markområden för företagande, att ha en effektiv och rättssäker myndighetsutövning, att se till att det utbildas kompetent och efterfrågad arbetskraft och att hjälpa företag som vill etablera sig i Borås.

Under de senaste åren har mycket kraft och energi lagts på Viared och det är bra, men det krävs ytterligare mark för företag. Liberalerna vill att framtagandet av ny industrimark ska starta per omgående. Området längs Rv 40 öster om staden är lämpligt att utreda.

I den ranking av företagsklimatet som Svenskt näringsliv presenterat rasar Borås 59 platser och rankas som kommun 106 av landets 290 kommuner. Det anstår inte Borås att ha en så dålig placering, särskilt med tanke på den historia av entreprenörskap som finns i Borås och övriga Sjuhärad. Företagarna i Borås upplever konkurrens från kommunen, de upplever att servicen till företagen är dålig och de upplever tjänstemännens attityd till företagen är negativ.

Ett sådant företagsklimat kan självfallet inte accepteras i Borås. De krävs därför åtgärder inom främst tre områden:

- Kommunen måste skapa konkurrensneutrala system mellan kommunen och företagen som arbetar inom välfärden
- Kommunens näringslivsarbete måste intensifieras och ett servicecenter inrättas med en dörr in för företagen.
- Utbildning inom kommunen av tjänstemän som arbetar med tillsyn och tillstånd i bemötandefrågor gentemot kommuninvånare och företag.

Samtidigt som Borås Stad rasar i rankingen av företagsklimatet har Näringslivskontoret, som sorterar under Kommunstyrelsen, utsetts till Sveriges bästa näringslivskontor. Något går inte ihop, eftersom de företagen klagar mest på är kontakterna med kommunen. Kommunstyrelsen uppdras genomföra en extern utvärdering av kommunens näringslivsfrämjande arbete i allmänhet och i synnerhet av Kommunstyrelsens eget arbete med näringslivsfrågor.

För att tidigt fånga upp kreativitet och entreprenörskap anser Liberalerna att detta bör börja redan i förskolan och fortsätta i grundskolan för att sedan i gymnasiet bli företag inom Ung Fö-

retagsamhet (UF). UF-verksamheten ska också omfatta andra program än de studieförberedande, till exempel Vård- och omsorgsprogrammet.

10. Miljö och hållbarhet

Den liberala miljöpolitiken utgår från människans förmåga att lösa problem. Vetenskap, teknik, demokrati och marknadsekonomi ger utvecklingskraft och fantastiska möjligheter. Liberalerna har en optimistisk inställning och tror på framtidens möjligheter att lösa problem. Vi tror att moroten är bättre än piskan i att uppnå en bättre miljö och ett mer hållbart samhälle.

Borås har av tradition en ambitiös kommunal miljöpolitik och det handlar ofta om att stötta människor så att de i sin vardag kan göra miljövänliga val, det ska vara lätt att göra rätt. Valfungerande kollektivtrafik, god tillgång till återvinningsstationer, energirådgivning med mera är några exempel.

Idag har Miljö- och Konsumentnämnden samt Borås Energi och Miljö AB ett delat uppdrag angående miljökommunikation. Liberalerna föreslår att miljökommunikation flyttas från Miljö- och Konsumentnämnden till Borås Energi och Miljö AB. Därmed får Miljö- och Konsumentnämnden en tydligare myndighetsutövande roll. Vidare förtydligas ansvaret för de strategiska miljöfrågorna hos Miljö- och Konsumentnämnden.

Borås ska vara en stad utan klotter och nedskräpning. Det är inte bara en miljöfråga, utan också en trygghetsfråga. Stadsmiljön ska vara välkommande, trygg och hållbar och i en sådan miljö ingår inte klotter och nedskräpning. Återvinningsstationerna i vissa av våra bostadsområden ser bedrövliga ut och det kan inte accepteras.

Vi ger Lokalförsörjningsnämnden och markavdelningen i uppdrag att se över möjlighet att hyra ut tak på stadens fastigheter eller genom försäljning av mark, möjliggöra för externa aktörer att uppföra solcellsanläggningar.

Rya åsar är ett vackert frilufts- och rekreationsområde som efter en motion från Liberalerna även är anpassat för de funktionsnedsatta. Liberalerna vill att Björbobacken inkorporeras i det befintliga naturreservatet. Ett centrum för vandringsleder och spår bör etableras på Rya åsar.

Vi föreslår ett uppdrag till Fritids- och folkhälsonämnden som innebär att de ska återställa marken och låta naturen ta över Björbobacken.

Infrastrukturen för att stödja övergången till en fossiloberoende bilflotta behöver förbättras i Borås. Parkeringsbolaget måste tillsammans med Tekniska nämnden utveckla en infrastruktur för elbilar så att det finns förutsättningar för fler elbilar i Borås. Vidare har försök genomförts i Borås med elbussar, försök som fick ett mycket positivt utfall. Liberalerna föreslår nu att Borås Stad ska inleda samtal med Västtrafik för att bussar inom stadstrafiken ska vara eldrivna. 16 bussar skall inom 1 år sättas in i kollektivtrafiken. 2020 ska kollektivtrafiken vara utsläppsfri.

För oss liberaler är goda kommunikationer viktigt för såväl dem som bor i centrum som krans-orterna. Vi vill därför att Borås stad aktivt driver på det påbörjade arbetet med att nyttja den befintliga järnvägen för att skapa mer pendling med tåg i vårt närområde.

Den kommunala personbilsflottan domineras av bilar som drivs av fordonsgas. Det är en föråldrad teknik och Liberalerna föreslår att kommunen går över till elbilar. Senast 2020 skall färdtjänstbilar och övriga av kommunens personbilar ska vara eldrivna. Fler laddstolpar för elbilar skall installeras i Borås Stad. För att få flera att köra eldrivna fordon det skall vara gratis att parkera medan man laddar sitt fordon.

I samma anda anser vi inte att Borås energi och miljö ska fortsätta med att producera fordonsgas. Vi vill istället se att man tar tillvara på bioenergin från invånarnas matavfall genom att producera grön el.

I Borås Stads verksamhet ska det serveras bra och sund mat. Det innebär att flera olika faktorer ska beaktas. I Borås Stad har fokus felaktigt hamnat på andelen ekologiska livsmedel. Det saknas vetenskapligt stöd för att ekologisk mat skulle vara bättre än icke ekologisk mat och indikatorn för andelen ekologisk mat behöver revideras.

11. Infrastruktur och kollektivtrafik

Boråsarna behöver, oavsett var de bor, goda kommunikationer. I centralorten behövs bra parkeringsmöjligheter, cykelbanor och gågator. Från våra mindre orter in till Borås behövs förutom bra vägar även gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik som fungerar för pendling till och från skola och arbete.

I takt med förtätningen av centrala Borås är ett samlat resecentrum allt viktigare. Uppdelningen mellan Södra torget och Resecentrum gör att byten och kollektivtrafikresandet försvåras avsevärt. Liberalerna anser därför att Borås ska få ett samlat resecentrum.

Frågan om att använda befintlig järnvägsinfrastruktur för lättåg/duospårvagnar bör utredas som ett framtida alternativ i utbyggnationen av kollektivtrafiken. Det finns mycket goda förutsättningar i Borås att använda befintlig infrastruktur betydligt mer än vad som sker idag.

Den kommunala personbilsflottan domineras av bilar som drivs av fordonsgas. Liberalerna föreslår att de kommunala bilpoolerna, senast 2020 skall alla fordon vara utsläppsfria.

En fortsatt satsning på cykelbanor är viktig för att knyta samman Borås med kringliggande tätorter. Att skapa sammanhängande cykelbanor och enkelhet i stadskärnan är nödvändigt om cykeln ska vara ett alternativ. I centrum är cykelstråken inte optimala och mer arbete krävs för att det ska vara enkelt att ta sig på cykel genom Borås. Det är viktigt att cykelbanorna skiljs från fordon och gångtrafik, som säkerhet både för de cyklister och gångare.

12. Kommunala bolag och kommunal organisation

Vår grundläggande inställning till kommunala bolag är att Borås ska ha så få som möjligt.

AB Bostäder har ett viktigt ansvar att bidra till bostadsförsörjningen i Borås. Genom en försäljning av delar av beståndet kan bolaget fortsätta med nyproduktionen som Borås så väl behöver. Vi vill att AB Bostäder fortsätter med en offensiv nyproduktion samt inleder omvandlingar till bostadsrätter i vissa områden.

Borås Stad har, utöver AB Bostäder, fyra mycket små bostadsbolag lokaliserade i olika delar av kommunen. Fristadsbostäder, Viskafors hem, Sandhultsbostäder och Toarpshus motsvarar tillsammans drygt 20 procent av AB Bostäder, sett till lägenhetsinnehavet. Det är orimligt att driva dessa små bolag vidare. De saknar den finansiella styrkan och är sårbara eftersom de är så små. Det finns, ur ett koncernperspektiv, möjligheter till effektiviseringar om bolagen slogs samman med AB Bostäder. Genom en sådan åtgärd kan också nyproduktion i de mindre orterna finansieras. I dagsläget är de små bolagen många gånger för små eller för ekonomiskt svaga för att klara nyproduktion. Som en del i AB Bostäder skulle allmännyttan i de mindre orterna säkras.

Vi uppdrar till Kommunstyrelsen att lägga samman de fyra mindre bostadsbolagen med AB Bostäder.

De kommunala feriejobben som ges till alla ungdomar som vill behöver ses över utifrån frågan om huruvida jobben är meningsfulla eller ej. Arbetslivsnämnden uppdras genomföra en utredning av feriejobbets relevans samt genomföra åtgärder för att feriejobben ska bli mer meningsfulla. Frågan om alla som söker ett jobb ska få ett jobb ska också utredas.

Arbetslivsnämndens egen verksamhet - Återbruk - syftar till att vara ett steg i att pröva och bygga upp arbetsförmåga samt rusta individen att gå vidare till den ordinarie arbetsmarknaden. På Återbruk finns olika former av arbetsmarkandsanställningar och praktikplatser. Liberalerna föreslår att lämpliga delar utreds för att omvandlas till sociala företag exempel på detta är: cykelverkstad, restaurang och städorganisation. Det innebär att de anställda får ett större inflytande över verksamhetens utformning och att de anställda också får ett tydligare resultatansvar för det egna "företaget". Det ger även en tydligare ekonomi och skapar drivkrafter för de anställda i företaget - exempel på ett socialt företag i Borås är restaurang Guldkanten.

Servicekontoret ska avvecklas, den linjen har Liberalerna drivit under mycket lång tid. De uppgifter förvaltningen idag utför inom ramen för beställar - utförarsystemet kan till övervägande del hanteras av privata, upphandlade, entreprenörer. Viss kompetens behöver behållas i kommunal regi och överförs från Servicenämnden till lämplig nämnd.

13. Investeringsbudget

Liberalerna gör en kraftig men realistisk investeringsbudget för 2018 på totalt 644 miljoner kronor. Investeringsbehovet är stort, samtidigt som vi vet att byggkostnaderna skenar. Det ställer stora krav på nytänkande. Det är inte bara att bygga nytt. Kan vi behålla de gamla lokalerna lite längre, går det att bygga om gamla lokaler eller hyra. Vi kan även tänka oss att den privata marknaden står för både uppförande och drift av kommunal verksamhet.

I investeringsbudgeten för 2018 väljer vi att inte prioritera mellan de föreslagna objekten eller i vilken takt de ska utföras. Det ligger på respektive nämnds ansvarsområde.

Område/nämnd	Investering kkr
Gemensamma funktioner	79 000
- varav Lokalförsörjningsnämnden	62 000
- varav Servicenämnden	17 000
Infrastruktur och skydd	20 000
Gator, vägar och parker	39 000
Fritid och Kultur	145 000
- varav Fritid- och folkhälsonämnden	76 000
- varav Kulturnämnden	69 000
Affärsverksamhet	15 000
Pedagogisk verksamhet	300 000
- varav Förskolenämnden	110 000
- varav Grundskolenämnden	135 000
- varav Gymnasie- och Vuxenutbildningsnämnden	55 000
Vård och omsorg	46 000
Summa	644 000

14. Liberalernas uppdrag och satsningar

Utbildning

Förskola

- ✓ Förskolan får en kvalitetsförstärkning på 23 miljoner kronor.
- ✓ Aktivt uppmuntra andra driftsformer och alternativ pedagogik. I expansionen av förskolan kan de fristående förskolorna bidra med både fler avdelningar och med nytänkande och alternativ pedagogik.
- ✓ Utred behovet av en förskola på Viared.

Grundskola

- ✓ För att förstärka kvaliteten i skolan och skapa bättre förutsättningar för lärarnas löneutveckling och för rekrytering av behöriga lärare satsar vi 35 miljoner kronor.
- ✓ En förstudie för Engelbrektskolans utbyggnad tas fram.
- ✓ Påbörja planeringen för en ny grundskola i Borås.
- ✓ Utveckla praoverksamheten för elever i grund- och gymnasieskolan.
- ✓ Internationella Engelska Skolan har många barn i kö och uppnår mycket goda resultat. Borås Stad ska samverka med IES i lokalfrågor och se positivt på möjligheter för skolan att expandera.

Gymnasieskola

- ✓ För bättre kvalitet, fler förstelärare och en satsning på elever med särskilt behov satsar vi 14 miljoner kronor.
- ✓ Planerna för utbyggnad av Bäckängsgymnasiet lyfts fram för ny prövning
- ✓ Inrätta en spetsutbildning med riksintag inom e-handel och logistik då det är kompetenser som vid upprepade tillfällen har efterfrågats av

Vuxenutbildning

- ✓ Stärk och utveckla flera områden för Borås Yrkeshögskola. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden uppdras att tillsammans med lämpliga aktörer arbeta fram en mål- bild/viljeinriktning med Borås Yrkeshögskola
- ✓ Sfi utbildning skall erbjudas också på kvällstid
- ✓ Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden uppdras att erbjuda en kurs i hur man startar eget företag i Sverige för de elever som studerar på SFI.
- ✓ För att minska köerna till Sfi-undervisning ska kommunen samarbeta med de fristående aktörerna

Äldreomsorg, social omsorg och trygghet

Äldreomsorg

- ✓ Äldreomsorgen förstärks med 15 miljoner kronor för kvalitetshöjande åtgärder
- ✓ Pröva att samlokalisera studentboende och äldreboende
- ✓ Skapa fler boendialternativ för äldre genom att bygga fler trygghetsbostäder
- ✓ Utveckla kommunens arbete, men också att ta hjälp av de privata företag som levererar mat, för att fler äldre ska kunna få hemlagad mat. Valfrihet och konkurrens
- ✓ Kommunen ska organiseras mer tydligt än vad som sker idag. En del som sköter valfrihetssystemet, beviljar tjänsterna samt betalar tjänsterna och en annan del som utför tjänsterna
- ✓ De äldre kan välja mellan olika huvudmän som driver äldreboenden. Sådana huvudmän kan vara förutom kommunen, privata företag, kooperativ, ideella föreningar, stiftelser eller liknande.
- ✓ Ytterligare ett vård- och omsorgsboende ska läggas ut på entreprenad, och privata utförare får gärna bygga egna boenden.
- ✓ Inom hemtjänsten finns totalt cirka 2000 äldre, varav cirka 750 har upp till tio timmars hjälp i månaden. Det gäller till största delen hjälp med matdistribution och städning. Dessa tjänster ska i första hand erbjudas via privata aktörer (RUT)
- ✓ En utredning tillsätts för att utvärdera det planeringsverktyg kommunen använder inom äldreomsorgen och sociala omsorgen samt effekten av att införa rätten till heltid och borttagandet av delade turer.

Social omsorg

- ✓ Sociala omsorgsnämnden tillförs 13 miljoner kronor för kvalitetshöjande åtgärder
- ✓ Fler LSS-boenden behövs och det ska finnas nischade boenden samt boenden för olika åldrar. Lagen om valfrihet ska gälla även för LSS-boenden.
- ✓ Rätten till personlig assistans är under diskussion och riskerar att urholkas genom hårdare krav. Borås Stad ska fullgöra sina skyldigheter.

Trygghet

- ✓ Kommunstyrelsen får via Centrum för kunskap och säkerhet i uppdrag att anställa trygghetsvakter på Norrby, Hässleholmen, Hulta och Sjöbo. Finansieringen sker via Kommunstyrelsens buffert.
- ✓ Arbetet för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck får inte nedprioriteras bara för att det är ett svårt och kanske i vissa delar ett kontroversiellt arbete.
- ✓ Kartlägg inom skolan hur många det finns som riskerar att utsättas för hedersvåld och förtryck. Frågan tas upp i det årliga Välfärdsboksutet

- ✓ En telefonlinje inrättas dit oroliga kan ringa samt att aktuell personal inom kommunen snarast får utbildning om hedersrelaterat våld- och förtryck.

Bostadsbyggande och stadsutveckling

- ✓ En arkitekttävling skall genomföras angående Gässlösa-området för att skapa en stadsdel som inspireras av framtidshopp och framtidstro.
- ✓ Planprocesserna måste effektiviseras. Genom att i högre grad anställa eller ta in konsulter kan fler planer tas fram på kortare tid.
- ✓ Förtäta Sjöbo och bygg samman området med det planerade bostadsområdet på Nordskogen. Området har goda kommunikationer och kan till och med kollektivtrafikförsörjas med järnväg.
- ✓ För att resurser ska finnas för att utveckla bostäder i hela Borås ska de kommunala bostadsbolagen slås ihop till ett bolag
- ✓ Kommunen bör bli generösare med strandskyddsdispenser och planerar för sjönära bostadsbyggnation
- ✓ Södra Torget är en pärla, en oslipad diamant som med rätt åtgärder kan bli Borås vackraste plats. Tyvärr är torget idag en uppställningsplats för bussar. Vi vill att busstrafiken flyttas från torget
- ✓ Bygg fler P-hus, så att stadskärnan blir tillgängligare för de bilburna besökarna. Nya P-hus byggs med fördel just utanför cityringen vilket gör dem lätt och snabbt tillgängliga
- ✓ Kommunen ska tillsammans med näringsidkare och fastighetsägare tar fram en utvecklingsplan för Södra Torget och Stora Torget. Genom samverkan kan vi stärka torget som attraktiva delar i staden, bland annat genom arrangemang
- ✓ För att samordna trygghetskapande åtgärder ska stadsdelsråd inrättas på Norrby, Hässleholmen, Hulta och Sjöbo.
- ✓ AB Bostäder fortsätter med en offensiv nyproduktion samt inleder omvandlingar till bostadsrätter i vissa områden.

Kultur, folkbildning och föreningsliv

- ✓ Barn och ungas rätt till kulturell mångfald ska säkerställas
- ✓ Kulturhuset ska erbjuda mer mångsidigt, variationsrik och spännande kulturutbud
- ✓ Öka attraktionskraften i hela Kulturhuset genom en differentierad prispolitik
- ✓ Annelundsparken ska utvecklas till en skulpturpark
- ✓ Utveckla samverkansformer med kommunala verksamheter såsom skolor, fritidsgårdar och äldreboende i syfte att få fler att ta del av det kulturella utbudet såsom Stadsteatern och Konstmuseet
- ✓ Utveckla Textilmuseet till ett nationellt museum för samtida textilkonst
- ✓ Liberalerna satsar 1 000 tkr extra till verksamheten inom studieförbunden.
- ✓ Arbetet med införandet av Överenskommelsen ska göras skyndsamt.

- ✓ Fritids- och Folkhälsonämnden uppdras utreda förutsättningarna för jämställd idrott i Borås. Två saker som behöver finnas med i utredningen är fördelning av föreningsbidrag och fördelningen av tider i anläggningar.

Näringsliv

- ✓ Framtagandet av ny industrimark ska starta per omgående. Området längs Rv 40 öster om staden är lämpligt att utreda.
- ✓ Skapa konkurrensneutrala system mellan kommunen och företagen som arbetar inom välfärden
- ✓ Ett servicecenter inrättas med en dörr in för företagen
- ✓ Utbildning inom kommunen av tjänstemän som arbetar med tillsyn och tillstånd i bemötandefrågor gentemot kommuninvånare och företag.
- ✓ Genomför en extern utvärdering av kommunens näringslivsfrämjande arbete i allmänhet och i synnerhet av Kommunstyrelsens eget arbete med näringslivsfrågor
- ✓ Servicenämnden får ett resultatkrav på 10 mnkr
- ✓ Lokalförsörjningsnämnden ska sänka kostnaderna för "övriga" fastigheter med 5 mnkr.

Miljö och hållbarhet

- ✓ Borås Energi och Miljö AB får ansvaret för miljökommunikation
- ✓ Se över möjlighet att hyra ut tak på stadens fastigheter eller genom försäljning av mark, möjliggöra för externa aktörer att uppföra solcells anläggningar.
- ✓ Björbobacken inkorporeras i det befintliga naturreservatet. Ett centrum för vandringsleder och spår bör etableras på Rya åsar
- ✓ Bussarna inom stadstrafiken ska vara eldrivna. 16 bussar skall inom 1 år sättas in i kollektivtrafiken. 2020 ska kollektivtrafiken vara utsläppsfri.
- ✓ Påbörjade arbetet med att nyttja den befintliga järnvägen för att skapa mer pendling med tåg i vårt närområde.
- ✓ Kommunen ska succesivt gå över till att använda elbilar. Senast 2020 skall färdtjänstbilar och övriga av kommunens personbilar ska vara eldrivna.
- ✓ Stoppa den olönsamma produktionen av fordonsgas. Bioenergin från invånarnas matavfall skall istället användas till att producera grön el.
- ✓ Indikatoren för andelen ekologisk mat behöver revideras.

Infrastruktur och kollektivtrafik

- ✓ Frågan om att använda befintlig järnvägsinfrastruktur för lättåg/duospårvagnar bör utredas som ett framtida komplement till utbyggnationen av kollektivtrafiken.
- ✓ Utveckla en infrastruktur för elbilar så att det finns förutsättningar för fler elbilar i Borås.

- ✓ Borås Stad ska inleda samtal med Västtrafik för att en eller flera linjer i Borås stadstrafik ska trafikeras med elbussar. Inom ett år skall 16 elbussar sättas in i kollektivtrafiken. 2020 ska kollektivtrafiken vara utsläppsfri.
- ✓ Alla fordon i de kommunala bilpoolerna ska vara utsläppsfria 2020
- ✓ En fortsatt satsning på cykelbanor är viktig för att knyta samma Borås med kringliggande tätorter. Kommunala bolag och kommunal organisation

15. Kommunbidrag

Nämnd	Kommunbidrag i kkr
Kommunfullmäktige	13 200
Stadsrevisionen	5 750
Kommunstyrelsen	
- Stadskansliet	113 850
- Kommungemensam verksamhet	112 900
Valnämnden	4 150
Överförmyndarnämnden	6 500
Lokalförsojningsnämnden	25 300
Fritids- och folkhälsonämnden	
- Fritid och folkhälsa	191 050
- Föreningsbidrag	41 400
Servicenämnden	-10 000
Samhällsbyggnadsnämnden	23 150
Tekniska nämnden	
- Vaghållning, skog, parker mm	139 550
- Persontransporter	65 900
Miljö- och konsumentnämnden	21 100
Kulturnämnden	157 100
Gymnasie- och Vuxenutbildningsnämnden	513 500
Arbetslivsnämnden	233 100
Sociala omsorgsnämnden	631 500
Förskolenämnden	726 900
Grundskolenämnden	1 389 900
Vård- och Äldrenämnden	1 294 500
Individ- och Familjeomsorgsnämnden	275 300
Summa	5 975 600

16. Resultaträkning

RESULTATRÄKNING - Budget 2018

<i>Mnkr</i>				
	Bokslut	Bokslut	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018
Verksamhetens intäkter	1 325,9	1 616,0	1 462,4	1 506,3
Verksamhetens kostnader	-6 461,2	-7 078,1	-7 151,3	-7 422,0
Nettokostnader	-5 135,3	-5 462,1	-5 688,9	-5 915,8
Avskrivningar	-205,3	-268,5	-220,0	-224,0
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER	-5 340,6	-5 730,6	-5 908,9	-6 139,8
Skatteintäkter	4312,2	4577,9	4776,1	4 951,7
Generella statsbidrag och utjämning	1109,3	1204,1	1223,8	1 279,0
Finansnetto	29,5	32,8	30,0	34,0
RESULTAT EFTER FINANSNETTO	110,4	84,2	121,0	125,0
Realisationsvinster fastigheter och mark	49,5	34,1		
ÅRETS RESULTAT	159,9	118,3	121,0	125,0

<u>NYCKELTAL</u>				
Skatte- och bidragsintäkter	5421,5	5782,0	5999,9	6230,7
Ökning skatte- och bidragsintäkter	3,8%	6,6%	3,8%	3,8%
Verksamhetens nettokostnader	5340,6	5730,6	5908,9	6139,8
Ökning verksamhetens nettokostnader	3,7%	7,3%	3,1%	3,9%
-därav nämnderna	2,9%	3,3%	4,8%	4,9%
Årets resultat/skatte- och bidragsintäkter, %	2,9	2,0	2,0	2,0

17. Yrkanden

Liberalernas yrkanden utifrån budgetförslaget:

- ✓ Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden uppdras att erbjuda en kurs i hur man startar eget företag i Sverige för de elever som studerar på SFI.
- ✓ Grundskolenämnden och Gymnasie- och Vuxenutbildningsnämnden uppdras samverka för att utveckla praoverksamheten.
- ✓ Liberalerna vill att de planer som finns på en utbyggnad av Bäckängsgymnasiet lyfts fram för ny prövning.
- ✓ Stödverksamheten för unga med autism och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som ryms på Sven Eriksongymnasiet är viktig. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har äskat 3 900 tkr, vilket är den summa som Liberalerna avsätter för detta ändamål.
- ✓ Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med lämpliga aktörer arbeta fram en målbild/viljeinriktning med Borås Yrkeshögskola.
- ✓ Lokalförsörjningsnämnden uppdras att vid planering av förskolor överväga samlokalisering av förskolor och bostäder för äldre.
- ✓ Kommunstyrelsen uppdras lägga samman de kommunala bostadsbolagen Viskaforshem, Sandhultsbostäder, Toarpshus och Fristadbostäder med AB Bostäder.
- ✓ Kommunstyrelsen ska proaktivt anvisa mark för bostäder och verksamheter.
- ✓ Kommunstyrelsen uppdras att tillsammans med näringslivet och fastighetsägarna ta fram en utvecklingsplan för Södra Torget och Stora Torget.
- ✓ Gör Södra torget bussfritt, ett samlat resecentrum.
- ✓ Sociala omsorgsnämnden uppdras införa Lagen om valfrihet även för LSS-boenden.
- ✓ Vård- och Äldrenämnden uppdras utreda förutsättningarna för att i första hand anvisa äldre med behov av hjälp med städ, mat och annan service till privata företag.
- ✓ Lagen om valfrihet ska omfatta vård- och omsorgsboenden.
- ✓ Kommunstyrelsen uppdras att starta ett servicecentret för företag
- ✓ Kommunstyrelsen uppdras genomföra en extern utvärdering av kommunens näringslivsfrämjande arbete i allmänhet och i synnerhet av Kommunstyrelsens eget arbete med näringslivsfrågor.
- ✓ Kommunstyrelsen uppdras att utreda och föreslå en flytt av miljökommunikation från Miljö- och Konsumentnämnden till Borås Energi och Miljö AB.
- ✓ Kulturnämnden tilldelas 1 000 tkr extra för en satsning på studieförbunden.
- ✓ Fritids- och Folkhälsonämnden uppdras utreda förutsättningarna för jämställd idrott i Borås. Två saker som behöver finnas med i utredningen är fördelning av föreningsbidrag och fördelningen av tider i anläggningar.
- ✓ Liberalerna föreslår nu att utreda behovet av en förskola på Viareds industriområde.
- ✓ Borås Stad anställer endast behöriga lärare

- ✓ Lokalförsörjningsnämnden ges ett uppdrag att i samverkan med Grundscolenämnden ta fram en förstudie för Engelbrektskolans utbyggnad.
- ✓ Lokalförsörjningsnämnden ska påbörja planeringen för en ny grundskola i Borås.
- ✓ Bygg ett nytt stort Vård- och äldreboende
- ✓ Vi vill att hemtjänstens kunder ska kunna få mat lagad i hemmet.
- ✓ Vi vill att Borås ska utvecklas som stad på ett sätt som är arkitektoniskt tilltalande därför föreslår Liberalerna föreslår att en arkitekttävling skall genomföras angående Gässlösaområdet för att skapa en stadsdel som inspireras av framtidshopp och framtidstro.
- ✓ En utredning tillsätts för att utvärdera det planeringsverktyg kommunen använder inom äldreomsorgen och sociala omsorgen samt effekten av att införa rätten till heltid och borttagandet av delade turer.
- ✓ Minst en familjecentral etableras i Borås under 2018
- ✓ Utred behovet av ytterligare härbärgen i Borås.
- ✓ Generösare öppettider på våra härbärgen i Borås
- ✓ För att samordna trygghetskapande åtgärder ska stadsdelsråd inrättas på Norrby, Hässleholmen, Hulta och Sjöbo.
- ✓ En telefonlinje inrättas dit oroliga kan ringa samt att aktuell personal inom kommunen snarast får utbildning om hedersrelaterat våld- och förtryck.
- ✓ Alla anställda bör ta del av utbildning i HBTQ.
- ✓ Ytterligare ett vård- och omsorgsboende ska läggas ut på entreprenad,
- ✓ Annelundsparken skall utvecklas till att bli en öppen och levande skulpturpark.
- ✓ Utöka samarbetet med Västra Götalandsregionen och Regionteater Väst med en mer uttalad satsning och profil för dansscenen i Borås.
- ✓ Borås Textilmuseum ska utvecklas till ett nationellt museum för textil samtidskonst
- ✓ Ramnaparken och dess kulturhistoriska byggnader bör bli en större attraktion i Borås. En strategisk flerårsplan med utvecklingsåtgärder ska tas fram.
- ✓ Lokalförsörjningsnämnden och markavdelningen får i uppdrag att se över möjlighet att hyra ut tak på stadens fastigheter eller genom försäljning av mark, möjliggöra för externa aktörer att uppföra solcells anläggningar.
- ✓ Borås Stad ska inleda samtal med Västtrafik för att bussar inom stadstrafiken ska vara eldrivna. 16 elbussar skall inom 1 år sättas in i kollektivtrafiken. 2020 ska kollektivtrafiken vara utsläppsfri.
- ✓ Fordon i de kommunala bilpoolerna skall senast 2020 vara utsläppsfria.
- ✓ Lämpliga delar av Återbruk utreds för att omvandlas till sociala företag